

EURASIA CENTER

Eurázsia
Központ

Elemzések

Globális és regionális érdekek érvényesítése Aszad
bukása után a Közel-Keleten

Sárkány László

EK/2025/1.

Eurázsia Központ Elemzések

Kiadó:
Eurázsia Központ

Szerkesztő:
Dr. Horváth Levente

A kiadó elérhetősége:
1117 Budapest, Infopark sétány 1i
eurasiacenter@nje.hu
<https://eurasiacenter.hu/>

Kiadásért felelős személy:
Dr. Horváth Levente, igazgató

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Eurázsia Központ álláspontjának.

EURÁZSIA KÖZPONT

Budapest 2025.

© Eurázsia Központ, Neumann János Egyetem

ISSN 2939-550X

GLOBÁLIS ÉS REGIONÁLIS ÉRDEKEK ÉRVÉNYESÍTÉSE ASZAD BUKÁSA UTÁN A KÖZEL-KELETEN

Sárkány László

A Közel-Keleten a legdrámaibb változást 2024 utolsó hónapjában a damaszkuszi rezsim összeomlása és az ennek nyomán beindult regionális mozgások és lökéshullámok hozták. De maga a Szíriát fél évszázadig uraló Aszad család bukása is okozat: az új világrend kialakulásával járó változások idézték elő, regionális és globális tényezők együtt hatásának eredménye. A jelenlegi átmeneti világrendszerben a Közel-Keleten is a nagyhatalmak által meghatározott kereteken belül igyekeznek a regionális szereplők érdekeiket érvényesíteni, érdekszféráikat átrajzolni, bővíteni, vagy egyszerűen túlélni. Ennek érdekében rendeződnek szövetségi rendszerekbe, melyeknek tengelyét két kiemelkedő hatalmi központ (USA és Kína) alkotja, a tengelyek köré rendeződő középhatalmakkal („két nap és holdak”) és el nem kötelezett államokkal egy egyszerre bipoláris és multipoláris komplex (multiplex) világrendben, amelyre egyre inkább a két pólus a jellemző. Az elemzés célja megvizsgálni ebben a kontextusban az Aszad utáni Közel-Kelet erőviszonyainak alakulását.

Kulcsszavak: Közel-Kelet, Aszad bukása, új világrend, regionális és globális, USA, Kína, bipoláris, multipoláris

Abstract

The most dramatic event in the Middle East in the last month of the year was the collapse of the Damascus regime and the regional movements and shock waves following it. But the fall of the Assad family itself, which had ruled Syria for half a century, was also a consequence: brought about by the changes associated with the forming of a new world order; the result of the combined influence of regional and global factors and actors. In the current transitional world order, regional actors in the Middle East are trying to assert their interests, redraw and expand their spheres of influence or simply to survive within the framework defined by the super powers. This endeavor of theirs makes them join (formally or informally) one of the allied systems, the axis of which is provided by two prominent centers of power or superpowers (the USA and China) respectively, with middle powers arranged around one of the axis (“two sun and moons”) along with non-aligned states in a

complex world order that is bipolar and multipolar all at once, yet with a growing form of bipolarity. The aim of this analysis is to provide a brief overview of the balance of power in the post-Assad Middle East in this context.

Keywords: *Middle East, Assad family, new world order, regional, global, USA, China, bipolar, multipolar, balance of power*

Bevezetés

Kétségtelen, hogy a 21. században egy gyökeresen átalakulóban lévő világ geopolitikai küzdelmei során kulcsszerepet tölt be a közel-keleti térség, ahol a stabilitás megőrzését a szereplők eltérően képzelik el érdekszféráik érvényesítése során. Amennyiben a régió aktorainak eltérő elképzeléseit és azokból eredő konfrontatív lépéseit nem felügyelik a nagyhatalmak, akkor a Közel-Kelet futótűzként újra lángba borulhat. Stratégiai céljaikról való lemondás nélkül a nagyobb befolyással bíró szereplők békés módon is összehangolhatják azok megvalósítását. Mint azt látni fogjuk Kínának az „Övezet és Út” kezdeményezésében erre biztató jelek vannak. Ellenben az Egyesült Államok a Biden adminisztráció alatt egész sor elhibázott döntést hozott, követelésekre összpontosított, mintsem egy szervezett nemzetközi stratégia végrehajtására. Trump elnök beiktatásával 2025. január 20-a után egy új korszak kezdődik majd el, azonban féltő, hogy nem asszertív, hanem agresszív politikát folytat majd Izrael feltétlen támogatásával, ami szintén veszélyezteti a békét a Közel-Keleten. A gyenge és a túl erős kéz egyaránt destabilizál a térségben. A régió középhatalmainak egymás között feloldhatatlannak látszó ellentétei okot adnak az aggodalomra. Biztató jel azonban, hogy Kína révén egy olyan nagyhatalom nyer egyre inkább befolyást, mely az együttműködésre és a konfliktusok békés megoldására helyezi a hangsúlyt, s nem katonai módon igyekszik azokat megvalósítani. A két nagyhatalom köré formálódó szövetségi rendszerek meglehetősen világosak, a Közel-Keleten azonban nem mindig egyértelmű, hogy ki a szövetséges és ki az ellenség. Ez utóbbit az határozza meg, hogy az érdekkörök éppen hol húzódnak. Még azok is, melyek egy adott időpontban békésen megvannak egymás mellett, bizonyos események, döntések hatására hirtelen metszik egymást, illetve adott helyzetben kiszélesednek vagy éppen beszűkülnek. Egy arab mondás megfogalmazásában: „én a testvéreim ellen, én és a testvéreim az unokatestvéreim ellen, én és a testvéreim és az unokatestvéreim a világ ellen.” Ez azonban a Nyugaton sincs másként, ahogy azt Churchilltől mondta: „örök érdekei vannak Angliának és nem örök szövetségesei.”

Az elemzés célja, hogy röviden áttekintse az Aszad bukást követő Közel-Kelet érdekszféráinak alakulását, mi az, ami megváltozott, s mi az, ami változatlan, vagy akár felerősödő folyamat. Milyen trendek erősíthetik a régió békéjét és biztonságát, s melyek veszélyeztetik azt. Miként már említettük, Aszad bukása inkább egy

tünetegyüttes, egy mérföldkő, s érdemes jobban az azt kiváltó erőterek alakulására fókuszálni és azt figyelemmel követni.

Az előzmények

Az Aszad rezsim összeomlását az új világrend kialakulásával járó változások idézték elő, regionális és globális tényezők együtt hatásának eredménye. A december elején Törökország felől, Ankara támogatásával az offenzívát megindító radikális, szunnita frakció a Hajat Tahrir as-Sám (HTS) és a hozzá később csatlakozó Szír Nemzeti Hadsereg (SNA) [felismerte az átrendeződött erőviszonyokban rejlő lehetőségeket](#). A Hamaszra Gázában és a Hezbollahra Libanonban Izrael súlyos csapásokat mért, Oroszország erőforrásait és figyelmét lekötötte az ukrajnai háború és Irán több fronton is támogatta katonai műveletekben érintett szövetségeseit Szíriától a jemeni húszikig. A perzsa állam ezen aktív szerepvállalását beárnyékolta az Egyesült Államok újonnan megválasztott elnöke részéről egy ellene irányuló határozottabb fellépés ígérete.

De mindez valószínűleg nem lett volna elég a damaszkuszi rezsim megdöntéséhez, ha maga a szír államapparátus és reguláris hadsereg nagyobb ellenállást tanúsít. Ezt megerősíteni látszik, hogy Mohammed Gázi al-Dzsaláli - akkor még szíriai miniszterelnök - a HTS győzelme napján kijelentette, hogy kész támogatni egy új kormányzat létrehozását és együttműködni a szíriai nép által választott bármilyen vezetéssel és ellenzékkel. Ez átállásként is értelmezhető, s e kijelentéseket egészen bizonyosan megelőzték előzetes tárgyalások és egyeztetések. Szintén egy előre megtervezett rendszerváltásra enged következtetni, hogy egy 200 000 fős szír reguláris hadsereg „összeomlik” hirtelen 30 000 könnyen felfegyverzett felkelő előtt. Ez utóbbi feltételezést erősíti meg a damaszkuszi követséget ért rakétatámadás után távozó [iráni nagykövet beszámolója](#), aki ismertette, hogy az Aszad rezsim úgy döntött, hogy a további vérontás és pusztítás elkerülése végett békés úton adja át a hatalmat. A felsőbb utasításra történt menetrendet bizonyítja, hogy a Homsz-ot védő hadsereg ellenállás nélkül adta át a várost.

Az új szíriai vezetés békés újraépítési terveit támogató és destabilizáló **belső és külső tényezők**

Az előzetes egyeztetésekre és a hatalomátvétel utáni konszolidációra utal, hogy Szíria új vezetői számára nem a leszámolás, hanem [a békés újjáépítés a prioritás](#). Egy alapvetően [békés rendszerváltást](#) követően ez természetes is. Az ország de facto vezetője, a korábbi iszlamista felkelő, az akkor al-Dzsolani néven ismert, ma

már mérsékelt Ahmed al-Saraa igyekszik erről meggyőzni és megnyugtatni az Aszad-diktatúra alól felszabadult ország sokféle, még aggódó nemzetiségét és vallási felekezetét. 2024 decemberében ennek céljából találkozott magas rangú keresztény vezetőkkel, ígéretet téve a kisebbségek jogainak garanciájára. E békülékenysége bizonyára annak is köszönhető, hogy Szíria számos érdekszféra metszéspontjában fekszik, s kénytelen ezek által meghatározott erőterekben mozogni. Az EU szankciók feloldása is feltételekhez kötött, s emiatt is muszáj szalonképesen viselkednie. (Az mindenképpen elgondolkodtató, hogy Szíria új vezetése az Egyesült Államok szerint [továbbra is terrorszervezet](#) kezében van.) Az al-Saraa adminisztráció konkrét szakpolitikai lépéseit érdemes lesz majd összevetni a fent említett retorikájával. Egy későbbi elemzés tárgyát képezi, mivel ez egyelőre még nem mérhető.

A Szíria számára legmeghatározóbb érdekszféréval kezdjük, Törökországgal.

Törökország, Recep Tayyip Erdoğan elnök vezetése alatt a szíriai ellenzék kulcsfontosságú támogatója a forradalom 2011-es kitörése óta. Az Aszad rezsimet megdöntő HTS vezetőjével, Ahmed al-Saraa-val is régóta kapcsolatban áll, aki miután győzelmet aratott Damaszkuszban bejelentette, hogy stratégiai kapcsolatokat kíván kialakítani Ankarával. [Törökország egy stabil, egységes, újjáépített Szíriában érdekelt](#), (nem utolsósorban a költségvetését erősen megterhelő a mintegy hárommillió szír menekült visszatelepítésének lehetősége okán). Ezt megvalósítandó elkezdtek elemezni a szíriai infrastruktúra hiányosságait és kihívásait és megoldásokat javasoltak az új szíriai kormány megsegítésére. A török energiaszektor illetékesei a gyakori áramkimaradásokkal küzdő ország villamosenergia-rendszerének felmérése céljából ellátogattak Damaszkuszba.

Ankara mindazonáltal az Észak-Kelet Szíriát ellenőrzése alatt tartó [kurd Syrian Democratic Forces \(SDF\) lefegyverzésével](#) képzeli el a stabilitást, melyben teljes mértékben partnere az új szíriai kormány. Törökország biztonsági óvintézkedésből hozott létre határmenti ütközőzónát Szíria északkeleti részén: a Törökországban betiltott és terrorszervezetként számon tartott Kurdisztáni Munkáspárt (PKK) és az SDF részét képező Népvédelmi Egységek (YPG) szíriai kurd milícia szövetségében Ankara folyamatos fenyegetést lát.

Erősen kérdéses azonban, hogy e stabilitást és biztonságot békés módon el lehet-e majd érni a kurdok önkéntes lefegyverzésével, vagy [komolyabb hadműveletek](#) által valósul meg a török haderő által támogatott új szíriai reguláris erők és az SDF között.

A kurdotkat korábban támogató Irán, Oroszország, Egyesült Államok és Izrael érintettsége okán azonban e saját önálló államisággal nem rendelkező etnikum elleni átfogóbb hadműveletek újra lángba borítanak nem csak a régiót, hanem egy világháború kockázatát is növelnék. Különösképpen [aggodalomra ad okot](#), hogy Izrael a szélesebb térséggel kapcsolatos stratégiájának részeként tekint a kurdokra, mely potenciális partnerség azzal a kockázattal jár, hogy feszültséget szít Szíria etnikai csoportjai között, akadályozva az újjáépítési erőfeszítéseket és elidegenítve a szíriaiakat, akik már amúgy is óvakodnak a vélt külföldi manipulációtól. Még súlyosabb kockázat, hogy a kurdok aktív támogatása és a térségben tovább folytatódó bombázások miatt Törökországgal konfrontálódik majd Izrael.

A másik nagy regionális erőter, **Izrael**, amely Törökországhoz hasonlóan a stabilitás és béke előfeltételének tartja a számára akár csak potenciálisan veszélyt jelentő tényezők kiiktatását. Míg Ankara inkább asszertív politikát folytat e téren, a zsidó állam ezt alapvetően agresszívan teszi. Szíriát továbbra is bombázta egész december hónapban, az előző rezsim katonai potenciálját megtizedelve, s létrehozva egy ütközőzónát a határmenti Hermon-hegy szíriai oldalának elfoglalásával. Mindezt higgadtan figyelve, Szíria de facto vezetése kijelentette, hogy [nem szándékozik konfrontálódni](#) a zsidó állammal. A bombázások közepette az izraeli miniszterelnök [szintén békejobbot nyújtott](#) a szíriai hatóságnak egyúttal figyelmeztetve is azt, hogy folyamatosan figyelni fogja, hogy kik jelentenek veszélyt Izrael biztonságára. Ez utóbbival összefüggésben [az Irán által támogatott Jement is rendszeresen bombázza](#) annak egyre veszélyesebb katonai potenciálja okán.

[Irán jelezte az új Szíriával való együttműködési szándékát](#), azonban annak minőségét ez utóbbinak Izraellel való viszonyától teszi függővé, „elvárván a zsidó állammal szembeni ellenségességet.” Az új *status quo* kialakításában kulcsszereplő [Törökországgal szemben vádaskodó hangot](#) ütött meg a perzsa államfő, s a megszokott módon Izrael és az Egyesült Államok irányába is. [Együttműködési lehetőségeket keres azonban az Öböl államokkal](#), (melyek alapvetően támogatják az Irán számára kedvezőtlen új Szíriát), olyan területeken, mint a kereskedelem, biztonság és kultúra, a kölcsönös előnyök érdekében a két térség közötti megértést is elősegítve. Szíria „elvesztése” után a perzsa állam [Oroszországnak továbbra is stratégiai partnere](#), mely [kulturális kapcsolataikban](#) is megmutatkozik.

Eltérően Irántól, **Oroszországnak** jelentősen nem csökkent a közel-keleti pozíciója, noha korábban katonailag is támogatta az Aszad rezsimet. Az [orosz katonai bázisok sorsa](#) ugyan kérdésessé vált, de azoknak a teljes felszámolására valószínű, hogy

nem kerül sor. A Kreml szóvivője az Aszad rezsim bukásakor úgy nyilatkozott, hogy korai még erről beszélni, egyelőre figyelik az új Szíria formálódását, s ezt a kérdést a végül ténylegesen hatalomra kerülőkkel tervezik megbeszélni. Orosz biztonságpolitikai szakértő elmondta, hogy a katonai bázisok jelenléte Szíriában keresztezi a Nyugat, Izrael és Törökország érdekeit, [Moszkva azonban ehhez ragaszkodni fog](#), mivel stratégia feladata az Afrikába és a Földközi-tengerhez való bejutást ellenőrző bázisok megtartása. A hónap végére az orosz jelenlét folytonossága bizonyosságot is nyert. Szíria új vezetése 2024.12.29.-én [stratégiai szövetséget kötött](#) Oroszországgal. Szergej Lavrov orosz külügyminiszter rámutatott arra, hogy a megtörtént hatalomváltás alapvetően nem változtat a szíria orosz jelenlétén, csupán bizonyos korrekciókra lehet majd szükség. Nem szabad megfeledkezni arról sem ebben a kontextusban, hogy a térségben egyre nagyobb befolyással bír, Övezet és Út kezdeményezést elősegítő politikát folytató Kína stratégiai partnere Oroszországnak ezzel erősítve ez utóbbi pozícióját is.

[Kína és az arab országok kapcsolata](#) nem új keletű, az ősi Selyemútig nyúlik vissza és az elmúlt évek során a felek közötti kapcsolatok tovább erősödtek. A fórumok, a kölcsönös látogatások és a 2022 december végén megtartott első Kína-Arab Államok Csúcstalálkozó elősegítette az együttműködés fejlesztését, a kapcsolatokat magasabb szintre emelve. A 2025-ös esztendőben még erősebb lesz az együttműködés, melyeknek elvi alapja a bizalom, a kölcsönös előnyök, az egyenlőség, valamint a kölcsönös tisztelet és egymás belügyeibe való be nem avatkozás. Kína világos politikát folytat az arab országokkal kapcsolatban. 2016-ban Kína az Övezet és Út kezdeményezés keretében külön dokumentumot adott ki az arab országokkal kapcsolatos politikájáról, amelynek az energia területe adja a fő tengelyét, az infrastruktúra és a kereskedelem területei a két szárnyát, s további három fő területet kapcsolva hozzá, beleértve a nukleáris energiát, az űrkutatást és a megújuló energiát.

[A térség néhány országát](#) megemlítve átfogó stratégiai partnerség jött létre Kína és Bahrein között olyan területeken, mint a befektetés, a zöld és alacsony szén-dioxid-kibocsátású fejlesztés, az e-kereskedelem és a digitális gazdaság. Az Egyesült Arab Emírségekkel pedig Kína a diplomáciai kapcsolatok 40. évfordulóját ünnepelte, melyben lehetőségként tekintenek a kétoldalú együttműködés további elmélyítésére és kiszélesítésére az energiabiztonság, a tudomány, a technológia, az oktatás és a kultúra területén. Kiemelendő a kínai-szaúdi kapcsolatok fellendülése és sokoldalúsága. A magas szintű kínai-szaúdi vegyes bizottság arra bízta a két felet, hogy bővítsék tovább a kétoldalú kereskedelmet, mélyítsék el az

együttműködést olyan hagyományos területeken, mint az olaj, a gáz, a petrokémia és az infrastruktúra, és vizsgálják meg az együttműködést a feltörekvő területeken, mint pl. a megújuló zöldenergia, informatika, kommunikáció és digitális gazdaságok. A két fél megegyezett abban, hogy 2025-ben szervezik meg a [kínai-szaúdi kulturális évet](#).

A fejlesztési és éghajlati szempontok tekintetében Kína és az arab országok együttműködtek a klímaváltozás kihívásaival való szembenézésben, tudás- és tapasztalatcserével a zöld átalakulás és a fenntartható fejlődés terén. Az elmúlt években Peking és az arab országok közötti együttműködés fokozódott az elektromos autók terén. Szaúd-Arábia az elektromos autók globális gyártójává kíván válni, míg Kína az elektromos autóiipar vezető országa, ezért a két ország ezen a téren is egyekszik fokozni az együttműködést.

Ami a térség másik jelentős szereplőjét illeti, pekingi látogatása során Xi Jinping támogatásáról biztosította az egyiptomi elnököt, országának nagyobb regionális és nemzetközi szerepvállalásában. Az Egyiptomi Űrügynökség az űrkutatás és a műholdak terén folytatott közös együttműködés részeként aláírta az EgyptSat 2 műhold üzemeltetési jegyzőkönyvét a Kínai Űrügynökséggel, és Kína tavaly novemberben az Ománi Szultánságnak is segített műholdat indítani.

Az észak-afrikai arab államokkal is kedvezően alakultak a kínai kétoldalú kapcsolatok. Számos megállapodást írtak alá Kais Saied tunéziai elnök és a kínai elnök találkozóján és bejelentették a két ország közötti stratégiai partnerség létrehozását. Az Övezet és Út kezdeményezés keretein belül sor került kétoldalú találkozókra az algériai és a marokkói elnökkel is.

Szíriával kapcsolatban ki kell emelni, hogy Iránnal és Oroszországgal ellentétben Kína nem vett részt a szíriai háborúban, s Damaszkusz és Peking kapcsolata kifejezetten baráti volt Aszad alatt. [A rezsim bukására reagálva](#) a kínai külügyminisztérium szóvivője ekként reagált: „Szíria jövőjét és sorsát a szíriai népnek kell eldöntenie, és reméljük, hogy minden érintett fél megtalálja a politikai megoldást a stabilitás és a rend mielőbbi helyreállítására.” S ez összhangban is áll Kína Övezet és Út kezdeményezésnek a be nem avatkozás elvével.

[Ami a palesztin kérdést illeti](#), Kína továbbra is határozottan támogatja a palesztin nép igazságos ügyét és törvényes nemzeti jogai helyreállítását. A kínai elnök gratulált a palesztin néppel való szolidaritás nemzetközi napjának megünneplésére

tartott nemzetközi találkozóhoz. Kína a konfliktus kezdete óta számos sürgős humanitárius segílyt nyújtott a Gázai övezetnek és szintén hasonló segítséget nyújtott a libanoniaknak a libanoni-izraeli konfliktus során.

Az **Egyesült Államok** és a térség kapcsolata ugyanakkor nem problémamentes. Az elmúlt 8 évtizedes jelenlét meggyengülni látszik, s a közelmúltban folyamatos viták zajlottak az [Egyesült Államok Közel-Keletől való elszakadásáról](#). Ezzel egyidőben Oroszország és Kína megerősítette szerepvállalását és befektetéseit az arab világban, és nagyobb befolyásra tettek szert a térségben. Washington meggyengült közel-keleti jelenlétének egyik oka, hogy átrendezte prioritásait és pozícióit, erőforrásokat és időt áldozva arra, hogy növelje befolyását az indo-csendes-óceáni térségben, de minimum megőrizze az ottani érdekeltségeit.

Biden elnök a beiktatása után homályos támogatást ígért az izraeli-palesztin konfliktus kétállami megoldására. Ezzel párhuzamosan katonai erőket vezényelt át és diplomáciai erőfeszítéseket irányított a Kínával folytatott versenyben az indo-csendes-óceáni térségbe. Ezek a prioritások az események előrehaladtával megváltoztak. [Biden visszatért Trump politikájához](#), miszerint az arab-izraeli békét az Ábrahám-megállapodások révén kívánja elérni, amelyek célja a béke előmozdítása a kormányok között olyan biztonsági és gazdasági kapcsolatokon alapulva, amelyekben Izrael, az Öböl-menti államok és bárki más (például Marokkó és Szudán) is meggyőzhető, hogy csatlakozzon politikai és egyéb szívességeikért. A Biden-kormány nagyrészt figyelmen kívül hagyta a palesztinok helyzetét, valamint az akkor zajló szíriai háborút, holott ezeknek konfliktusoknak kulcsszerepe van a közel-keleti béke megteremtéséhez.

Amikor Oroszország 2022 februárjában megindította Ukrajna elleni hadműveleteit, ami az olaj- és gázárak megugrását okozta, Biden kénytelen volt az utóbbi időben elhanyagolt Szaúd-Arábiát meglátogatni egy az olajárakkal kapcsolatos új szaúdi [együttműködésért](#). Ezt széles körben úgy értékelték, mint egyfajta megalázkodást. Nem véletlen, hogy ezzel egyidőben erősödő szaúdi-kínai kapcsolatoknak lehetünk tanúi.

Aztán jött Gáza, ami szintén gyengítette Washington súlyát a térségben. Noha a Biden-adminisztráció sajnálatát fejezte ki a polgári halálesetek miatt, és időnként ígéretet tett arra, hogy visszatartja a katonai segílyt Izraelnek, végül nem sokat tett annak megakadályozására, [hogymintegy 60 000 palesztin pusztult el Gázában](#). Ehhez jött még, hogy az Egyesült Államok által biztosított fegyverek miatt váltak

százerek hajléktalanná. A Biden-adminisztráció nem tett erőfeszítéseket arra sem, hogy részleteket, terveket, koncepciókat kínáljon, vagy akár egy különmegbízottat egy teljesen kidolgozott politika előmozdítása érdekében.

Miközben Izrael humanitárius katasztrófát okozott Gázában, a Hezbollahot és Iránt egy időre harcképtelenné tette, Biden minden reményét az Izrael és Szaúd-Arábia közötti örökletes diplomáciai megállapodásba helyezte, s hogy a többi arab állam is követi ezt a példát. Mi sem áll távolabb a valóságtól. Rijád számára az Izraellel fenntartott kapcsolatok normalizálása politikai kockázattal jár. És mivel Irán és a Hezbollah meggyengült, ellenük sem olyan lényeges már az Izraellel való együttműködés.

Majd Biden, Aszad bukását az amerikai diplomácia győzelmeként emlegette, ami szerinte annak eredménye, hogy az Egyesült Államok támogatta Izraelt az egyre bővülő háborús céljaiban. Az amerikai elnök három lépést nevezett meg a szíriai eseményekre reagálva: Jordánia, Libanon, Irak és Izrael támogatása, ha Szíriából bármilyen fenyegetés támadna; a Szíriában maradt körülbelül 2000 amerikai katona védelme az Iszlám Állam elleni harcban; és az összes szíriai csoport bevonása egy új politikai folyamat létrehozásába, amely egy befogadó kormány koncepcióján alapul. Biden elismerte maguknak a szíreknak az elsőbbségét ebben a folyamatban.

Néhány nappal később Jordániában, Antony Blinken külügyminiszter emlékeztett, hogy az új szíria adminisztrációnak „befogadónak, nem felekezetinek kell lennie... Minden szíriai jogait fenn kell tartania és meg kell védenie, beleértve a kisebbségeket, beleértve a nőket is”. Blinken emellett kiemelte a kurdok vezette Szíriai Demokratikus Erők (SDF) védelmének fontosságát, amelyet az Egyesült Államok az Iszlám Állam-ellenes erőként támogatott.

Az Egyesült Államok jelenlegi befolyása súlyos hiányosságokat mutat. Egyrészt kevés eszköze van a annak érvényesítésére Szíriában, mindössze 2000 katona van a helyszínen, és nincs diplomáciai jelenléte. Továbbá, az Egyesült Államok 2018-ban [terrorista csoportnak minősítette a HTS-t](#), az Aszad elűzésének legjelentősebb csoportját, és ez a politika jogilag korlátozza az Egyesült Államok azon képességét, hogy megsegítse az új szíriai kormányt. Ezzel szemben Törökország óriási befolyásra tett szert, különösen Szíria északi részén. Mint az fentebb bemutatásra került, Ankara nagy katonai betörésre készülhet saját milíciás szövetségeseivel együtt, hogy harcoljon többek között az Egyesült Államokkal szövetséges SDF ellen,

amelyet Törökország a szeparatista Kurdisztáni Munkáspárt kiegészítőjének tart. Washingtonnak jelenleg kevés eszköze van egy ilyen lépés megakadályozása ellen. Hacsak nem Izrael végzi el ezt. Ez pedig egy újabb, pusztítóbb közel-keleti háború jelentene.

Washington, követelésekre összpontosított, mintsem egy szervezett nemzetközi stratégia végrehajtására, amely magában foglalná a Törökországgal való hatékony együttműködést, a kapcsolatok kiterjesztését az összes érintett féllel. Az adminisztráció azonban kevés releváns szakpolitikai ötletet terjesztett elő.

A Biden-adminisztráció említett fókuszváltásának is következménye, hogy Damaszkusz december 8-i bukásának híre meglepetésként érte Washingtont. Az amerikai tisztviselőknek sejtéseik voltak, de a lázadók szíriai hatalomátvételének gyorsasága és teljessége sokkoló volt mind a politikai döntéshozók, mind a külpolitikai megfigyelők számára. Az Egyesült Államok mintha fáziskéséssel követné az eseményeket a Közel-Keleten, míg más regionális és globális szereplők lépéselőnyvel mozognak és elhanyagolt pozíciót úgy tűnik, hogy mások foglalják el. Holott a körültekintő és alapos tájékozódás és [a ritmusérzék alapvető követelmény a politikában](#). A tanulmány folytatásában a bemutatott trendek alakulását tekintjük majd át Trump elnök beiktatását követően a Közel-Keleten.

Konklúzió

A fentiekből az látszik körvonalazódni, hogy a szuperhatalmak közül Kína egyértelműen jobban érvényesíti érdekeit a Közel-Keleten. Ezt oly módon teszi, hogy aktívan részt vesz a nemzetközi szintű diplomáciai közvetítésben, elősegíti a párbeszédet és az együttműködést, szorgalmazza a viták békés rendezését. Kapcsolata az arab államokkal egyre erősebb, melynek alapja a bizalom, a kölcsönös előnyök, valamint a kölcsönös tisztelet és egymás belügyeibe való be nem avatkozás. Ezzel szemben az Egyesült Államok a Biden adminisztráció alatt alapvetően határozatlan, tétova szereplő volt, s félő, hogy Trump elnöksége a másik végletet hozza: követeléseket, stabilizáló tényezők ignorálását és a térség biztonságát veszélyeztető aktorokat támogatja majd. Ugyanakkor egy értékelvű, közös előnyök alapján tárgyaló új amerikai kormányzatot is üdvözölhetünk majd benne. A regionális hatalmak, mint Izrael és Törökország a saját biztonságuk érdekében hozhat olyan döntéseket, amelyek nem a régió stabilitását szolgálják és Damaszkusz a kettő keresztútjába kerülhet. Irán ugyan visszaszorult, viszont olyan

erős stratégiai szövetségese van, mint Oroszország, mely továbbra is a térség meghatározó szereplője maradt. E kettő középhatalom a térségben egyre meghatározóbb nagyhatalomnak, Kínának is stratégiai partnere. Az, hogy Washington újra szuperhatalomként tud-e funkcionálni a térségben és milyen hatással, az új amerikai elnök hivatalba lépése utáni elemzések tárgya.